

Сшиток 10

Ціна 15ц. 10 за \$1.25

ДО НАБУТЯ У ВСІХ КНИГАРНЯХ

ПІРВАНЕ ДИТЯ

Роберт

Блюм

— Підляко — се тобі заплата!

— Страшне! — кликнула графиня. — Мене, мене хочеш тут держати замкненою — аж він поверне? Боже милостивий, я цього не видержу — се мене з ума зведе! — зірвала ся з землі і наблизилась до Льолі, що відвернула ся в бік.

— Дівчино, чому приказуєш терпіти невинній людині? Ненавидиш мого сина — добре, розумію се, нещастє напоїло тебе отруєю і зробило з тебе злу. А однак, моя дитино, і його ти не повинна за се зневажати! Чи може він приказати своїому серцю любити тебе? Чи мав він може удавати перед тобою любов, якої вже зовсім не мав для тебе?

І що тобі прийде з того, коли держатимеш мене в сій печері — щоб його мучити опісля? Його серця тим способом не здобудеш — противно, він стане тебе ще більш ненавидіти!

— Хочу йому як найбільше болю задати — крізь зуби просичала циганка — хочу бачити його серце так скривавленим, як моє — нехай не буде ніколи щасливим, бо і в мене того щастя не стало.

Шкода ваших слів, пані, не змініте цього, що я рішила — я присягнула пімстити ся на всіх йому близьких і пімщу ся! Сама думка про пімсту дає мені вдоволенє — хочу його бачити таким нужденним, якою він мене зробив!

— Дівчино — бій ся Бога — ти хиба розум тратиш!

Льоля зареготала ся страшно і поки ще графиня могла яке слово сказати, вона, мов божевільна, вибігла з печери.

Графиня обезсилена впала на землю. Опанувала її тривога перед тою дівчиною, котру хотіла пожалувати, але мусіла гидувати ньою. Місто приятеля, як того сподівалася, знайшла в циганці ненавистю палаючого ворога... А в руках тої божевільної дівчини спочивало її житє!

Льоля вернула тепер до печери, з котрої підступом вивела графиню. Застала там Ураку, дуже пригноблену, а побіч ньої якийсь малий звиток.

— Остаточно приходиш! — промовила змученим голосом — вже найвища пора, мусимо рушати в дорогу — осье вже день кінчить ся...

Льоля увійшла в глибину печери і за хвилю вернула з малим звитком в руці.

— Я вже готова — можемо йти! — сказала.

Стара тільки кивнула головою. Ще раз розглянулася по печері й вийшли у ліс.

Йшли мовчки побіч себе. Стара циганка була дуже сумна — не могла зрозуміти що сталося з графинею.

Межи Уракою а Льолею наступило від якогось часу певне напружене. Стара бачила, що Льоля чогось обавляєть ся її, щось перед ньою скриває, що не раз цілими годинами волочила ся по лісі і часто її нарочно уникала. І тепер, з під ока приглядала ся дівчині, котрої лице мало якийсь дуже пригноблений вираз.

Стара почала розмову, але Льоля відповідала лише короткими словами, отже сим зражена, замовкла. Ніч вже запала а вони все ще йшли далше. Та після кількох годин Урака відчула сильне умученє і захотіла спочати. Льоля пристала на се, видно, було їй те зовсім байдуже. Знайшовши затишне місце на супочинок, Урака вскорі заснула, а Льоля положила ся побіч ньої. Минуло троха більше чим дві години, коли стара пробудила ся — була вже днина. Ясне проміне сонця продирало ся крізь галузе дерева, а пташки виспівували свої ранні пісеньки.

Урака протерла очі, опісля підняла ся і споглянула на бік. Оклик здивованя вирвав ся з її уст. Що се значить? Місце побіч ньої було пусте, вузлика також не стало — Льоля десь зникла!

Тільки стара заснула, дівчина підняла ся і вернула тою самою дорогою, що прийшла. Бід часу до часу відпочивала, збирала по дорозі суніці і далше йшла своєю дорогою. Коли вже дійшла до печери, яку тільки попереднього вечера разом з Уракою лишила, сонце вже підняло ся високо в гору. Тут поставила на землю свій вузлик, виймила із нього деяку поживу і з поспіхом пішла до печери, де замкнена була нещасна графиня.

Прийшла туди дуже задихана. Лиця загорілись зі скорого бігу. Сягнула рукою до кишені і крикнула нагло з перестрахи — не знайшла там ключа від дверей. Очі її сильно побільшились, а коли поглянула на мохом оброслі двері, побачила ключ в замку. В поспіху, попередньої ночі забула перевернути ключа і сховати. Тривога

її обняла — руки і ноги тремтіли під ньою немов в пропасниці — не мала відваги заглянути в печеру. Аж по часі відхилила двері і зараз з криком відскочила. Печера була пуста — графиня втікла.

По відході Льолі графиня перебула страшні муки, роздумуючи над своїм незавидним положенням і не будучи в силі знайти виходу із нього. Думка, що цілі літа мусітиме перебути у тій вузькій землянці, в занечищеному повітрі, доводила її до божевілля. З розпуки, майже не-свідома того що робить, наблизила ся до дверей, щоб останками своїх сил спробувати відхити двері. Але коли тільки тілом наважила на них — пропала враз темрява, ясні зіроньки моргнули до ньої з високого неба, а свіжий вітрець додав враз нових сил.

Оглянула ся кругом — чи се не сон такий чарівний?

— Ні, ні, вона не помиляється — ах, як тут свіжо — повними грудьми вдихує оживляючий воздух.

Ще не могла зрозуміти, що стало ся — непевним ходом подалась вперед, потім оперла ся об недалёке дерево і все ще кругом розглядала ся.

— Вільна, я вільна! — шепотіли уста — а що се прийшло так нагло, то вона з радості сама собі не довіряла чи остала при здоровому умі.

Роздумувала про се, що минуло — нагадала й циганку, і страшна тривога її напала. Дівчина могла кожної хвилі вернути і захвати її знова в ту страшну вязницю. Чи вона схорована, обезсилена, зможе оборонити ся перед тою сильною дівчиною?

Мусить втікати, втікати як найскорше.

Вернула ще раз до своєї вязниці, напилa ся води, забрала оставший ще кусок хліба, і не оглядаючись позад себе, втікала лісом щораз дальше і дальше.

Після двогодинного поспішного ходу побачила, що перецінила свої сили, які стали їй тепер зовсім опускати, і вона прийшла до переконання, що перше мусить випочати, щоб йти дальше. Обавляючи ся положити на отвертому місці серед ліса, вона шукала якогось схорониска. І пощастило їй — в недалекій віддалі на скраю ліса, побачила якісь руїни. Не надумуючись довго звернула ся в тому

напрямку. Була так змучена, що з трудом тільки доволікла ся туди. Якесь дивне почуванє ньюю заволоділо, почуванє цілковитого опущеня.. і вона мало що в голос не розплакала ся. Остаточно дійшла до руїн.

Місячне світло падало на майдан стелючи великанські тіни порозбиваних стін поважної колись будівлі. Графиня станула перед заокругленою брамою, розглядаючись розважно кругом себе.

На подвір'ю скрізь лежало цілими купами велике й дрібне каміне. Найвище знімала ся струнка вежа, з готичними вікнами, а посеред подвір'я була знова старинна камінна криниця, з двома львиними головами, з котрих колись певно випливала вода.

Цілість будови, освітлена ніжними проміннями місяця, представлялась чаруючо. Графиня наблизилась до камінної лавки і присіла. Посеред тої романтичної природи її здавало ся немов би то вона вже зовсім зірвала із сим житєм і знайшла ся нараз вже на другому світі.

Повела кругом сонними очима; така тут тишина скрізь царила — що здавалось їй, що те все тільки у сні її ввиджаєть ся.

Зітхнула глибоко, груди підняла ся, а уста прошепотіли болісну скаргу:

— Чому-ж, о Боже, є люди від вродження призначені тільки на терпіння та муки?

Чим же я провинилась супроти Тебе, о Боже, що рука Твоя так тяжко мене діткнула?

Чи вже давно я не відпокутувала гріху своєї молодости?

Тяжка сльоза покотила ся по її лиці. Дрощ потряс цілим тілом — така холодна й вогка ніч, колиб хоч тут могла знайти яке пристановище...

Повела очима і у віддалі кількох ступнів побачила вузкі сходи. Без надумування зійшла тими сходами в долину і дістала ся в півокруглу ливницю, в якій темряву розганяло декілька місячних промінчиків, що діставались туди через мале віконце, приміщене високо в горі. Відітхнула глибоко — остаточно знайшла бодай таку захорону. Розглянувшись кругом себе, побачила досить широке заглибленє, в котрому мусів вже певно хтось давнійше

ночувати, бо було там устелене леговиско з моху та сіна. Графиня була так дуже змучена, що радісно повитала се невингідне і троха тверде леговиско і без надумування положила на ньому.

Замкнула очі — але на диво, хоч як була змучена, не могла заснути. Найперше наполохала її якась нічна птиця, що влетіла туди і боязно стріпотала крилами, потім знова зашелестіло щось коло її ніг — се мишка вилізла з діри і бігала коло ньої — одним словом — не було тут дуже мило. Вона від часу до часу замикала очі і зраз отвирала трівожно розглядаючись кругом себе.

Нараз здрігнула ся ціла і зірвала на рівні ноги. На горі, понад ньою, хтось ступав повільно, немов дуже змучений. Серце у ньої перестало бити — здержала віддих і наслухувала.

Ось знова чує — мусить се бути хід чоловіка — хто-ж мігби то бути? Чи може циганка зайшла за ньою аж сюди? О, Боже — а може то який лихий чоловік замешкує сі руїни?

А тепер — милосерний Боже — тепер почав сходити в долину. Хотіла зірвати ся, втікати, але члени її тіла задеревіли — широко отвореними очима вдивляється в місце де кінчать ся сходи...

— Що за страшна ніч!

Ось чує хід щораз ближше — серце бє щораз сильнійше.

Затиснула зі страху зуби — вже бо заглянула його у вході. Світло місяця кинуло свій відблиск на страшну постать — був се мущина. Як страшно виглядав.... Убранє майже повисло на вихуділих членах його тіла; покудовчена, темна борода обростала йому лице, а само лице — страх збирав глядіти на нього! Висохло, запало ся, посиніло; очі запали глибоко в діри... взагалі був се наче мервець, що тільки що підняв ся з гробу. Йшов до ньої, погляд впиливши в землю — аж і спинив ся коло графині.

Тепер доперва вона страшно скрикнула.

Незнакомий, що видно не сподівав ся тут застати ніякої живої людини, подав ся взад. Здивований глянув

на своє леговиско і на ньому побачив чужу йому жінчину.

Хвилю стояв непорушно. Бачив, як вона у великому страху здіймила руки до нього — і зареготався страшно.

— Ха, ха, ха — біднятко — боїшся мене? Вірю, вірю — кликав насмішливо — я-ж бо не належу вже до вас, до людського товариства — я непотріб, шумовине! — Втікай — втікай — нещасна жінко — хто-б ти не була — оминай це місце, де гніздиться злочин!

Бідній графині зі страху вернула давня сила. Піднялася з леговиска і з тихим та стрівоженим окликом підняла руки до нього:

— Ради Бога — скажи чоловіче — хто ти такий? Я — я...

— Тремтиш! — перервав незнакомий — ха, ха, ха, від давна не осмілилася нічия нога наблизити до мене — а коли сюди хто заблудив — втікав чимскорше передімною!

Йди, жінко, йди — не хочу тебе тут бачити! — Втікай — втікай — не можу знести людського лиця, що пригадує мені мою вину, мій злочин! Геть — геть — вдусишся повітрям, котрим я віддыхаю!

Хочеш знати, хто я такий — люди кажуть, що я убійник!

РОЗДІЛ XXXV.

ЗБИРАЮТЬСЯ ХМАРИ.

— Се ти Іване? Добре, що бачу тебе! Чому-ж так рідко коли приходиш до мене? — питав спараліжований барон Герват старого, вірного слугу, що саме увійшов до кімнати.

Уважай, мій любий — я-б волів, щоб ти наглядав постійно коло мене, тоді бідна Лукійка не мусіла б так мучити ся.

Старий Іван наближився до пана, а оглянувшись боязно на двері сказав придавленим голосом:

— Ради Бога, нехай пан барон тихше говорять, ніхто не повинен знати, що я тут. Пані баронова заборонила мені сюди заходити, під загрозою прогнання з роботи.

Старий пан глянув несупокійно на нього і тяжке зітхнене добулося з його грудий.

— Мій Боже — прошепотів — все, все мені забрала навіть дитину! Знаю, що вона все тільки роздумувала над тим, якби то мені й Лукійці як найбільше прикростий зробити — ах, яке то нужденне, безпорадне сотворіне із мене!

Старий Іван сумно глянув на нього; він то справді відчув найліпше, як його пан тяжко терпить і серце йому стискалось на саму думку про се, про що прийшов йому сказати.

— Може Бог змінить се, ласкавий пане! — потішав його тихим голосом так лиш, щоб бодай щось сказати.

— Іване — сказав граф зітхнувши — вже десята година а Лукії нема. Піди до ньої і поглянь, чи що злого їй не сталося, маю якесь дивне прочуте.

Слуга не порушився з місця тільки дивився сумно на свого пана. Тепер прийшла остаточна хвиля — тепер мусить зболілому старцеві спричинити ще новий біль.

— Ласкавий пане — промовив.

В прочуванню чогось злого, барон піднявся на ліжку. Лице його збіліло мов у мерця — очі сильно побільшилися.

— Іване, бачу, що мусіло щось стати ся — не хочеш мені сказати — о Боже милостивий — Лукія... що з ньою?

— Нема її тут — виїхала!

Барон немов задеревів, з напів отвореними устами і остовпілим поглядом дивився на нього — потім впав обнесилений на подушки.

— Виїхала? — О, Боже — послідня вже дитина мене оставила! Лукійко, Лукійко — що-ж тепер станеться зі мною?

Біль нещасного чоловіка здавив Іванове серце.

— Ласкавий пане — заспокойтеся, прошу — вислухайте мене найперше до кінця. Вона булаб вас ніколя і

ні-за-що не опустила, колиб не була змушена до цього!

Хорий стиснув обома руками голову, немов будучи в страху, щоб не пукла йому.

— Ні, ні, я цього хиба вже не пережию — щож робити му тепер без своєї дитини? Ох, Іване, Іване, коби мене вже раз смерть звільнила від тих терпінь! Єлена мене опустила, а тепер ще й Лукія!... а я нужденний, безсильний, мушу тут лежати, що дня мушу зносити нові прикrostи — о, Боже, цього вже за багато для слабого чоловіка!

В словах нещасного батька пробивалась така розпука, що Іван мусів відвернути ся, щоб крадьком обтерти сльози.

Нараз барон знова підняв голову.

— Іване — сказав — я не в силі ясно думати, не можу зрозуміти чому Лукія виїхала звідси! Вона, що зовсім так посвятила ся задля мене, що забула про свою молодість а старала ся тільки о те, щоб мені послідні хвили влєкшити — як же се вона тепер мене оставила? Ти сказав, що мусіла — скажи, як се розумієш.

Слуга знова наблизив ся до хорого і похилив ся над ним.

— Пане бароне, вашій бідній донечці мало серце не пукло коли мусіла сей дім оставляти, не попрощавши ся із вами — але поді було инакше зробити. Хтївши ратувати своє жите, мусіла чимскорше втікати — инакше булаб пропала!

— Бій ся Бога — Іване — що говориш? Скажи, як мені тебе розуміти? Невже-ж Лукія була в небезпеці життя?

Ходи сюди, Іване, сідай тут коло мене і розповідж все, ніщо не закривай передімною.

Іван якось нерішучо присів на кріслі, побіч ліжка, і тихим голосом почав розповідати все, що зайшло від вчешнього вечера. Коли скінчив, барон закрив лице руками і гірко заплакав.

Лиш завдяки Божому Провидіню його дитина уйшла смерти — о, Боже, Боже — як йому дальше жити серед такого окруження?

Біль його не мав границь, а старий Іван старав ся

всякими способами його заспокоїти.

— Милосерний Боже — скаржився хорий — коли для тої страшної жінчини не є святим навіть жите моєї дитини — чи-ж і я не стану її на заваді? Не ходить мені о місці жите — ні, я радо умру, бо жите моє повне муки, але обавляюся смерті тільки задля моїх дітей — я хотів би ще бачити мою Лукійку щасливою! А внутрішній голос впевняє мене, що також Єленка жиє, що побачу ще її — не хочу вмирати, не давши благословення моїм обом дочкам.

Лагідними словами вдалося слугі заспокоїти хорого. Запевнив його, що буде все на сторожі коло нього, і охоронить від всякої небезпеки. Тепер вже мусів відійти, коли хотів, щоб ніхто не дізнався про його розмову з бароном.

Нещасний чоловік остав знова самий зі своїм терпінням.

В той самий час у спальні баронової розігралася страшна сцена. Злочинна жінка зле перебула ніч.

Коли слуга попереднього вечера пішов просити Лукію на чай — ніхто не отворив йому дверей, ані ніхто не відозвався; відійшов з тим переконанням, що вона вже спить.

Так злочинці, мати й син, мусіли залишити виксане їхнього наміру до другої днини — але цілу ніч гарна пані, понервувавшись, не могла заснути.

Нетерпеливо вижидала другої днини; попала майже в стан горячкової нетерплячки, так дуже хотіла вже виконати свій намір і позбутися ненависної пасербиці.

Яке-ж було її здивоване, коли другої днини рано Лукія не явилася при столі. Дотепер ще ніколи такого не траплялось, отже баронова ціла аж трясла з обурення, не хотіла однак за ньюю посилати, щоб на всякий случай не викликати якого підозріння. Барон Альфонс також був дуже подражнений. По сніданню пішов зі своєю мамою до її кімнати і знова зажадав проший, щоб сплатити найбільше лекучі довги.

Прийшло межі ними до виміни горячих слів, а скарка скінчилася тим, що баронова, як звичайно, подалася

і дала улюбленому синкові більшу суму гроший.

Се не поправило гумору гарної пані і остаточно, не будучи в силі поконати нервового подразнення, післала слугу по Лукійку, щоб вона сейчас прийшла до ньої.

Чекала досить довго на поворот післанця. Лагодила ся вже здорово його висварити за непоквапність — коли се побачила його застрашене та виблідле лице.

— Прошу ласкавої пані, не можу знайти панни — шукав всюди — покоївка сказала, що ліжко панни було зовсім нерушане сьої ночі.

Баронова відступила назад.

— Нема її? — Втікла? — кликнула — о, Боже, як се могло стати ся, — ні, ні, я не можу в се повірити.

Не менше вражінє та вістка справила й на Альфонсо-ви, і він дивив ся на слугу здивованим а zarazом й перестрашеним поглядом.

— Так є, прошу ласкавої пані, втікла, покоївка така перестрашена — сама не знала, чи має донести про зникненє панночки, чи ні. Вона мені сказала:

— Скажи, що панночка мусіла виїхати, бо не стало також ручної торби до подорожі і декілька строїв!

Баронова стояла бліда, мов крейда, коли за те, молодий барон ходив по кімнаті великими ступенями. Мати по хвилі звернулась до нього:

— Ходи, Альфонсе, переконаємо ся самі, чи так є дійсно, бо я прямо вірити в се не хочу.

Опершись на рамени сина, пішла до кімнати Лукії. Проти ньої вийшла вистрашена покоївка. Вона була переконана, що баронівна вскорі верне — тому не донесла пані про її зникненє.

Страшна трівога заволоділа бароновою. Що могло спричинити втечу дівчини? — Се питанє не раз ставила перед себе.

Коли се прийшла її якась думка до голови і вона звернула ся до Альфонса.

— Він мусить знати куди вона виїхала, йому вона напевно мусіла про се сказати! — і зараз звернула ся до виходу.

За хвилю увійшла в кімнату свого чоловіка. Хорий здивовано звернув свою голову до ньої, бо не був при-

звичаєний до того, щоб його часто зі співчуття відвідувала, а коли приходила до нього, то се мусіло означати щось надзвичайного.

Баронова поглянула з боязню на нього і тяжко впала на крісло.

— Оскар — що се має значити, Лукія десь зникла, ти мусиш знати куди се вона виїхала?

Не мала відваги піднести на нього очий, а він відчув затаєну тривогу в її голосі. Коли зараз не відповів на її питанє, вона підняла ся з обуренєм.

— Так і можна було сподівати ся того — вона все була неоглядною, а ти її в тому ще під'охочував. Нагло втікає з хати і ні троха тим не журить ся, що світ знова кине каменем на мене за се!

Розумієсь, будуть говорити: „бідна дівчина має ма-чуху — хто знає, що там могло зайти”. І о се її найбільше ходило, вона хотіла мені пошкодити — а ти знав про се і не запобіг сьому!

Барон з трудом піднявсь троха в гору, а коли його очи з якимсь дивним виразом спинили ся на її лиці, бароніва мусіла спустити очи в низ.

— Ні, я не знав про се, Кльотильдо! — поніс ся його сильний ще голос — доперва тепер я дізнав ся про її втечу. Видно, бідна дитина не була в силі далше вже боронити ся перед тобою і потайки оставила хату, як і старша її сестра!

Баронова поблідла, але за хвилину підняла уперто голову в гору.

— Але-ж розумієть ся, я знала про се, що знова вся вина впаде на мене! — відказала скаженілим але придавленим голосом.

На жаль, ти все береш її в оборону. Дійсно, колиб я була знала які приємности тут мене спілкають, волілаб я була остати самою!

На сі слова хорий не був вже в силі здержати ся.

— Ах, так, велика се шкода для нас всіх. Сто раз ліпше булоб для мене і для моїх дітей, колиб я був тебе ніколи не знав. Я розумію, ти хотіла бути богатою, хотіла бавити ся і тому зловила мене!

Але не досить того, що вживаєш моїх багатств, як

тобі лиш подобається та скільки захоче ся — але ще й мої діти стали тобі на перешкоді, стали тягаром для тебе; від першої хвилини ти їх ненавиділа і найрадше булаб ти хотіла бачити їх на марах!

Баронова підняла голову, її очі загорілись зловіщим вогнем.

— Хто се сміє поворити? — скрикнула прізним голо-
сом.

Хорий однак відчув в її голосі тривогу, мимо того, що старала ся її закрити обуренєм.

— Я се кажу і тверджу рішучо. Але горе тобі, горе тобі негідна жінко, коли щастє відвернеть ся від тебе.

— Дурню — казилась баронова — сим ти вже зовсім зірвав зі мною! Тепер, коли тебе твої діти лишили, коли вже не маєш нікого, щоб журился тобою — тобі треба було жити в згоді зі мною, бо ти тепер зовсім в моїх руках! Пожди, затамиш ти ту хвилину — не забуду тобі ніколи того, що ти тепер сказав!

Се сказавши, тріснула дверми за собою. Хорий дивив ся за ньюю перестрашеним та задеревілим поглядом — потім скрив своє лице в долонях.

Тільки що баронова вийшла в сіни як враз її лице змінило ся. Тривога тепер відбила ся на ньому. Видно, обняв її якийсь невисказаний страх і вона боязно оглянула ся кругом себе, чи нема когось поблизько, що міг би почути її розмову з чоловіком. А зараз опісля ще раз звернула свої очі на двері, котрі тільки що замкнула.

— Що-ж се було? — сама себе спитала. — Що він хотів сим сказати? Як він прийшов на таку думку, що я — що я бажала...

Знова глянула боязно кругом себе. І нараз її лице немов закам'яніло і приняло жорстокий вираз.

— Чи ненарочно, чи з застансовою сказав сі слова — все одно, мушу постаратись о се, щоб перед другими не виповів ся з тим самим. Не було се розумно з твоєї сторони, мій любий, що ти вимовив ся зі своїми думками — додала зі страшним сміхом — тепер можу постарати ся, щоби ти більше не говорив сього — коли уста твої на все заніміють, не будеш в силі мені шкодити!

З дико гикривленим лицем пішла дальше — а ста-

рець і не прочував, що смерть повисла також і над його головою.

Того самого вечера, в одній з кімнат дуже популярного шиночку, зібралося товариство молодих людей. Почали грати в карти — а барон Альфонс, що частину грошей, сдержаних від матері, ужив на заспокоєння довгів, також взяв уділ в грі. Між іншими був там і Вайтленд, якого радо вітала спортова молодіж, але він тільки зрідка ставляв малі ставки грошей — а при тім не спускав з очей барона Альфонса, котрий нинішнього вечера виграв вже більшу суму грошей. Се вправило його в добрий гумор, так що вже майже зовсім забув про неприємності минушого дня. Оповідав багато і голосно, а Вайтленд був одним із найуважніших його слухачів. Врешті почали розмавляти про останні перегони, на яких барон поніс великі втрати.

— Дітьче поводження — кликнув він тепер голосно — чи бачили ви, панове, чорного оґера, котрого я купив від поручника Рамбаха. Я думав, що зможу його пустити на найблизші перегони; зачинаю його уїзджувати, задаю собі всяких можливих трудів, але — чорт знає, що се є — ніщо з ним не можу зробити. Так багато грошей заплатив за нього — немов в бюлота кинув — можна його на смерть убити а не рушить з місця.

— Бути може, пане бароне, що не у властивий спосіб беретеся до нього — кинув знагла Вайтленд. — Звірята є також дуже вражливі і належить звертати пильну увагу на їх прикмети, бо в кожного коня є вони своєрідні — значить з кожним звірятем треба знати як обійти ся!

— Ого, з такою бестією, здається мені, ніхто не дасть собі ради! — кликнув з гнівом Альфонс — я вже й спровадив до нього досвідченого джокея — але й він не може собі порадити із ним.

— Я-б бажав спробувати, бувби се доперва перший кінь, котрогоб я не був в силі змусити до послуху! Заложуся з вами, що поконаю його! — сказав смілий їздець.

Слова Вайтленда викликали загальне зацікавлення, бо майже всі із присутніх знали оґера і знали, що з ним нема жартів. Почали тиснути ся до нього, засипували його різними питаннями і з провола Вайтленд став осередком

цілого гуртка цікавих. Бліде, ніжне лице Вайтленда не зраджувало ні найменшого зворушення. Остав свободним і супокійним, мимо частих висловів недовіря зібраних і вкоротці стали закладати ся одні за а другі проти Вайтленда. Передовсім Альфонс заложив досить поважну суму грошей, бо був певний, що Вайтленд не зможе приучити того коня.

Сильне оживлене запанувало в гуртку зібраних. Сміяли ся й жартували з закладів, а більшість була тої думки, що Вайтленд подасть ся.

Рішили дати йому три дні часу — коли до того часу не вдасть ся йому уїздити коня, то заклад програній.

Пізно в ніч доперва почало товариство розходити ся, а пращаючись Альфонс запросив Вайтленда до себе на другий день в передпюмудень.

Вайтленд явив ся точно в означений час, а стрівши барона в передсінку, пішов з ним зараз до стайні. Підчас, коли стаєнний виводив огера, Вайтленд звернув свої очі в гору, до вікна. Опісля всю свою увагу звернув на коня. Був се дійсно прекрасний кінь — як знавець він зараз пізнав всі його прикмети — ставна будова, мірні, ціпкі ноги подобались йому, але не застрашувало його, що кінь широко роздував ніздря і несупокійно кидав головою.

Барон зложив руки на грудях, іронічно підсміхав ся і вже в душі радів з побіди над Вайтлендом. Молодий їздець наближив ся до коня, поклепав по стрункій шиї і при тім бистро дививсь йому в очі. Опісля рухом блискавки скочив на сідло. Кінь почав із ним несупокійно танцювати кругом, але Вайтленд сильно тримав його за уздечку. Завваживши, що несупокій коня змагаєть ся, він злегка поклепав його по шиї і промовив до нього на спосіб заводових їздців.

Се помогло, кінь успокоїв ся троха. Тепер хотів їздець змусити його до бігу, та се не подобало ся коневі — ледво їздець потиснув його колінами — кінь скочив нагло і станув на задних ногах просто мов свічка. Хто другий був би напевно зісунув ся з коня, — але Вайтленд немов приріс до сідла, а лице його не зрадило ні найменшого несупокою. Барон був вдоволений з поривів коня. В той час саме надійшов старий Іван, зі шклянним начинем на

воду. Тільки що глянув на їздця, котрого кінь старався викинути з сідла — як начине випало йому з рук і впало на землю.

Молодий їздець спостеріг се — лице його поблідло на хвилю, а рука, що тримав ньюо уздечку, затремтіла — але зараз в другу хвилину здобув свій давний супокій. Старий слуга тремтячими руками вибірав куски скла, при чому все підносив на їздця дивний погляд, а опісля пішов вільним ходом до хати.

Вайтленд мусів тепер цілу свою увагу звернути на коня, котрий що кілька кроків знова кидав ся і ставав дуба, хочаби позбути ся неvigідного тягару. Барон Альфонс з насьмішкою приглядав ся марним з'усиллям їздця.

Вайтленд врешті здержав с'єра, що вже цілий був спітнілий, хтівши його оставити на хвилю, щоб випочав, а потім знова розпочав пробу на ново.

— Ха, ха, ха, бачите, коханий пане Вайтленд, що я ні троха не пересадив. Надармо мучите ся, я се сказав зараз! — сміяв ся Альфонс.

— Будьте терпеливим, бароне, від першого удару не впаде ніяке дерево! — відказав Вайтленд, котрому вже темно-червона краска виступила на лице.

Нараз зіскочив із сідла, оглянув попруги, попустив троха, погладив коня і знова вискочив на нього.

В його очах горів дивний вогонь а на лице виступила завзятість. З цілою силою стиснув тепер коня колінами, а на його знак головою погонич вдарив коня батогом — він спняв ся в гору, а діткнений залізними колючками, пустив ся вперед так шаленим бігом, що аж земля дудніла.

Погонич все тріскав батогом, а кінь гнав мов стріла вперед, ледво дотикаючи ногами землі. Барон здивований глядів на се видовиско. Врешті кінь почав тратити силу, цілий запаїнив ся — але все ще гнав повним бігом, та тільки його рухи ставали щораз повільнійші. Хоч від часу до часу старав ся ще скинути їздця із себе, але бачучи безуспішність своїх змагань, давав ся вести після його волі.

Врешті Вайтленд стягнув поводи і кінь станув, тремтячи, цілим тілом і сильно храпаючи ніздрями. Сила і

розум їздця побили. Був се вельми цікавий вид, глядіти на змагання дикого звіряти, що пізнав вперше руку дійсного їздця.

Барон вже давно забув про все инше, про свій заклад та свою ворожбу, що Вайтленд піддасть ся, тепер в ньому прокинувся знова спортовець — то-ж, похиливши ся вперед, приглядався рухам коня. Тепер, коли вже Вайтленд зломив опір звіряти, можна було почати науку ходження. Не дуже то легка праця була, хоч, що правда, звіря тепер піддавало ся сильнійшій волі, але Вайтленд не міг ні на хвилю відвернути своєї уваги від нього, коли не хотів стратити над ним пановання.

І врешті по многих трудах вдало ся йому се досягнути. Шаленим бігом прогнав огер майданом, витягнувши вперед голову, а потім за легким стягненєм повідів, пішов далше легким ходом.

— Гаразд, гаразд! — кликнув врадуваний барон. — Дійсно, пане Вайтленд, ви є знаменитим їздцем, ви віднесли сьогодні величаву перемогу. Ради Бога, ніколиб я був не припустив цього, щоб ви, на позір так ніжно збудовані, могли поконати так дикого коня. Прийміть найщиріше моє признанє.

Вайтленд здержав вже слухняного коня. Але як він тепер виглядав! Розбурхане волосє спало йому на розпалене лице, на чолі світили великі краплі поту. Без запереченя, забрало йому незмірно багато зусиль, доки не запанував над звір'ям.

— На сьогодні вже досить — початок зроблений! — сказав задиханий, стараючи усміхнутись, і зіскочив з коня. Потім кивнув на стаєнного і казав йому кілька разів провести спитілого коня по майдані а опісля в стайні добре витерти.

— Так ходім тепер на гору, випемо шкляночку вина на ваше здоров'є! — кликнув втішений барон.

Знаменито, знаменито — доперва то люди будуть отвірляти очі, коли виведу такого дикого бігуна на слідуючі перегони. О — ви мусите мені допомогти, дорогий пане Вайтленд, щоб я міг до того часу свого огера троха уїздити.

Вайтленд притакнув головою. Був тепер дуже блі-

дий. Знова підніс очі на гору до вікон, потім, прийнявши запитання барона, увійшов в палату. На горі проти них вийшла баронова і дуже радо привитала їздця.

— Справді, з вас знаменитий їздець! Любувалась я вами з вікна! — кликнула, витягнувши на повитанє до молодого їздця руку. Вайтленд ледво діткнув ся її руки. Властиво належало було йому поцілувати подану руку, але він тільки мовчки поклонив ся пані дому. Коли підняв голову і очі обоїх стрінули ся, баронова здригнулась троха.

Сіли при столі. Барон приказав подати вина і такий був балакучий, що Вайтлендова мовчанка не дуже так помітною була. Молодець крадьком, повів очима кругом, немов шукаючи чогось. Був блідий, віддихав тяжко, а очі його мали якийсь дивний відблиск. Коли потім настала довша хвиля мовчанки, він звернув ся до баронової з запитом:

— Ласкава пані певно дуже цївавлять ся їздою на кони — я бачив ласкаву паню в ложі з молододу дамою, певне донечкою пані.

Гарна женщина зблідла.

— Так — відказала скоро — се була моя пасербиця.

— Можу зарезервувати для пань два місця на сьогоднішній вечір? — спитав Вайтленд.

— Ні, ні, дякую дуже, сьогодні не можу, я — моя дочка — виїхала — відказала тремтячим голосом.

Молодий їздець задрожав і споглянув на баронову допитливим поглядом. За хвилю попрощав ся і вийшов.

— Виїхала! — говорив до себе. — І так знагла? Я бачив, що була чимсь зажурена, коли се говорила — шукала, видно, викруту — щось в тому криється — мусїло щось стати ся і я маю дізнатись про те — мушу!

Коли вже добре стемніло, тоді доперва старий Іван відважив ся увійти в кімнату свого нещасного пана. Знайшов хорого в дуже поганому стані, але коротенько лиш при ньому забавив ся, бо так був сьогодні розбурханий, що нігде не міг знайти для себе супокою.

Перед його очима все був — молодий їздець на дикому коні. Старий слуга не був вже в силі панувати над зворушенєм свого серця — отже зійшов в садок, щоб

свіжим воздухом охолодити розпалене чоло.

Тільки що увійшов на стежку обсажену деревами, коли се почув недалеко коло себе якийсь шелест — потім дав ся чути відгук чийогось ходу — здивований відвернувся і станув зразу немов в землю вкопаний — в той бо час розхилились корчі — і перед ним станув — Вайтленд.

РОЗДІЛ XXXVII.

ЧОРНА ЗМИЯ.

Саме тоді, як Олекса і Цезарій ждали скриті під муром, Блюм та Горго, враз з більшим гуртом циганів, перелізли через мур у другому місці, вказаному Цезарієм.

Свист, що нагло прошив воздух, був ознакою для тих, що сстали при конях, щоб наблизили ся, бо наступала хвиля рішучої розправи. Тоді доперва зірвав ся настрашений Олекса.

В ту же саму хвилю його заклапали і звязали йому руки на плечах. Двоє зелізних рук стиснуло йому шию так сильно, що думав, що се вже прийшла йому послідня година і він, отворивши широко уста, з трудом лапав в себе воздух.

Межи зуби засунув йому хтось кусень шмати — потім звязали ще йому ноги і понесли на середину майдану.

Все те стало ся з незвичайною зручністю і скорістю.
— Вже? — спитав Блюм надбігаючи від брами, котру отворив побачивши на подвір'ю гурток людей.

— Ми вже готові! — відповіли йому. Тоді він приступив до звязаного.

— Що-ж пізнаєш тепер мене, мій достойний князю? — спитав, підсміхаючись і кидаючи ліхтарнею світло на своє лице, щоб звязаний міг його добре бачити.

Змінило ся наше положенє — говорив дальше. — Тепер ви приглядатись будете, як вам з хати заберу Ільо-

ну — а вже сторожити му її добре, щоб ви її знова не дістали в свої кіхті!

Горго! — звернувся до свого приятеля. — Ти останеш тут разом з кількома другими — тільки Марко та Осип підуть зі мною на гору. Вважай на браму і онті там двері, щоб часом панські прислужники вас не застукали. Двох остане на сторожі при ньому! — тут вказав рукою на звязаного. — Ти Марку й ти, Осипе — ходіть зі мною.

За хвилю вже всі три зникли у внутрі палати.

Хоч Блюм не знав в котрій кімнаті знаходиться Ільона, але сим не журився — в конечній потребі готов був порозбивати всі двері.

Серце мало не вискочило йому з грудий — се-ж бо за хвилю мав вже побачити свою дорогу дівчину! Вийшовши на гору, задержався перед дверми кімнати, де першим разом його повалено — коли се перед ним виринув нараз якийсь рослий мущина з витягненим над ним ножом — певно був се слуга, що запрямітив в палаті якийсь дивний рух і прийшов розвідати яка сьому причина.

В першу хвилину всі три цигани подалися, побачивши несподівано перед собою ворога — але в ту-ж саму мить Блюм добув свого ножа. Той другий однак його випередив, ніж блиснув в повітря і впав на Роберта. Без сумніву був би його поцілів в грудь, коли б був Блюм зручним рухом не відхилився в бік, так, що ніж тільки легко зранив його в рамя.

— Ти чорний псе, тепер мені не уйдеш! — крикнув скаженілим голосом слуга — коли тут нараз п'ястук Марка вдав на його голову так знагла, що він й голосу не видавши з себе впав на землю.

Для більшої певности і його звязано. Опісля рушив Блюм дальше, та тільки що поступив вперед, як знова втворились двері і з них випав Пепо, зваблений гаморсом в сінях. Блюм вже виминув ті двері, але Осип, побачив вихопившогося зза дверей Пепа. Думаючи, що й сей хоче їм заступити дорогу, підняв ніж в гору — але Пепо кликнув:

— Тут — Блюм — тут! Дівчина є тут!

Блюм відвернувся — а побачивши в руках свого

товариша ножа скричав:

— Стій, Осипе! — і в ту-ж мить прискочив до нього та відтягнув взад.

— Де, Пепо, де є вона? — кликнув вхопивши його за рамя.

— Ходіть сюди, сюди! — кликав тепер слуга, тягнучи за собою Роберта.

— Сі двері! — Мусите їх виважити або розбити!

Блюм вхопив сокиру, принесену Цезарієм і почав валити цілою силою в двері.

А в середині клячить бідна дівчина, на-пів перестрашена, на-пів врадувана — щораз сильнійші удари падають на двері і нараз проносять ся крик: Роберт — Роберт!

З тріскотом та гуком впали двері.

— Ільона — нарешті — здавленим голосом говорив Роберт і притиснув до своїх грудий тремтячу дівчину.

Ільона не була в силі говорити, її зворушене було за велике та за нагле. Тремтячи, тулила ся до молодого мушчини, немов заблудше дитя, що остаточно віднайшло свою матінку. По хвилі Блюм підняв її малу головку і глянув в великі, радістю жевріючі оченята.

— Ільона — кликнув знова в невисказаній радості — відшукав я тебе нарешті. — Тепер вже скінчить ся твоя журба.

— Роберте — ледво можу поняти що маю тебе коло себе — о Боже, не можеш зміркувати кільки я витерпіла задля тебе!

— Бідна — бідна ти моя — шепотів і похиливши ся поцілував її щиро, горячо. В невисказаному упоєнні, притиснувшись щиро до себе, забули про все. До своєї хвилі ще ніколи не говорили про любов з собою, а тепер вона смерла свою головку на його грудях, а він все цілував її з ніжною пристрасстю... Обоє відчували, що так мусіло стати ся, що належали одно другому — аж до смерти. Дюперва остророга Горга привела їх до памяти.

— Блюм, спіши ся, мусимо втікати! — кликнув приятель.

Роберт кількома словами розповів їй як вірним при-

ятелем для них є Горго, а Ільона з вляки простягнула руку до нього.

Здавалося їй, що се вона снить таке — раз що вона звінчана з князем, — то знова що є вільною і йде враз з милим своїм...

Блюм взяв її за руку і потягнув за собою. На долині стріли циганів, що з подивом гляділи на ясноволосу дівчину при боці Роберта.

Тепер Ільона почала трівожно розглядати ся, ще не була цілком безпечною, ще миг прибути князь, а тоді — тоді.....

— Ходи Роберте — шепнула — спішім ся, не вспокою ся, доки я в тій хаті, в тій околиці!

— Горго — кликнув Роберт — глянь чи є тамті з кіньми! — А коли молодий циган віддалив ся, перейшов разом з Ільоною через подвіре.

Нараз здержав ся. Перед ним на землі лежав якийсь темний предмет, а дівчина спіткнувшись, мимоволі скрутила в бік. Блюм напямив світло ліхтарні на той предмет.

— Гляди — Ільоно — знаєш хто се є? — спитав з усміхом.

Але Ільона відскочила вже з криком...

— Боже — се князь!

Блюм майже силою притягнув її з поворотом в то місце і дивлячись на звязаного, кликнув з глумом:

— Щож, вельми шановний князю, чи не сказав я тобі, що відберу її в тебе? Бачиш, що я додержав слова. Тепер нарешті скінчила ся її недоля, а ти не знайдеш вже нагоди, щоби її забрати в свої руки.

Горе тобі, коли-б ти схотів дальше нас переслідувати! Моя сталь остра, а рука не тремтить, коли міряю з пистолі. Не забувай сього, мій князю, коли не хочеш, щоб я се доказав на твоєму тілі.

Беззвучний голос добув ся з грудий Олекси. Його очі блистіли немов у тигра, бо пізнав, що програв боротьбу, що відобрано йому Ільону. На лици його відбив ся так страшний вираз, що дівчина, стряснувшись цілим тілом, відвернула ся.

— Ходи Роберте — ходи — просила — ошчади мені муки дивити ся на того підлого чоловіка!

Якраз від сторони брами дав ся чути свист, яким Горго повідомляв приятеля, що коні ждуть на них — то-ж не жураючи ся звязаним князем, пішли далше. За хвилю сиділи вже всі на конях. Блюм взяв Ільону на свого коня, держав її раменем — і на поданий знак цілий відділ рушив з поспіхом до поблизького ліса.

Ільона тремтяча, стрівожена, притулила ся до грудий Роберта — і хоч ніщо до себе не говорили, то обоє відчували сильні удари серця і розуміли себе.

Ох, як чарівною була та супокійна нічка. Притулились до себе, упоєні щастем... Від часу до часу Блюм нахилив ся і притискав міцно свої уста до м'якого мов шовк, білявого волосся улюбленої дівчини, а тоді якийсь дивно милий дріщ проходив скрізь її тілом і вона ще міцнійше тулила своє лице до його грудий. Моглиб були остати так через ціле житє, не пускаючись, та відчуваючи навіть найніжнійші удари своїх сердець.

Вже пізно в ніч прибули до обозу, де цигани повітали їх голосними викликами радості.

Блюм зсадив Ільону з коня, а вона без боязні дивилась на дивачні, темні постаті, що із радісною цікавістю оточили її і подивлялися, знала бо, що є се приятелі її Роберта, котрим вона в дійсности завдячувала своє увільненє. Немов запаморочена так многими вражіннями, вона оперла ся на рамени Роберта, а він з Горгом завели її до шатра, де могла по всіх трудах вже відпочати. Та тільки увійшли до шатра, як Ільона з боязною притулила ся до Роберта і тихо промовила:

— Остань коло мене, Роберте, маю тобі так багато дечого розказати!

А він остав з великою охотою. Сів коло ньої, обнявши її рукою, а дівчина головку свою оперла на його рамени.

Скільки то вони мали собі розказати — не говорили-ж бо разом ще від того памятного вечера в цирку. Розповіла йому про всі свої страждання, а коли згадала про визнанє вмирающої матері, Блюм здригнувсь, поблід і по сумнів.

— Дочка князя? — промовив сумно, — ах, то нас розділяє велика пропасть!...

Хоч і я не вродив ся в циганському шатрі, то однак не знаю свого походження і не знаю, хто були мої родичі.

Сумний тон його слів її глибоко діткнув, вона обняла його руками за шию і шепнула:

— Роберте, що мені по княжих кімнатах і мертвих блискотах — не питаюсь про се, хто ти такий і звідки твій рід виводить ся! Люблю тебе таким, як бачу і знаю, що належу до тебе на ціле жите!

— Ільона моя найдорозша...

Уста їх злучив горячий поцілуй. Що їх обходив цілий світ, коли вони були побіч себе і ніколи не мали вже розлучити ся.

— Ільонко, ти тепер моя, моя вже на віки — і ніяка сила світа не зможе нас вже розлучити! — шепнув пристрасно Роберт.

А опісля розмалював перед її очима образ будучого щастя, як то він буде працювати для ньої і якою вона буде щасливою, коли вже стане його жінкою. Які се дорогі думки для двоїх молодих, щиро любячих ся людей!...

Потім ще вийшли перед шатро і сіли на поблизькому лни дерева. Була се рокишна для обоїх ніч. Ільона сиділа, притулившись до Роберта, та гляділа на зірками засіяне небо.

Блюм розповідав її про часи свого дитинства: як виростав серед чужих, не зазнавши материнської любови і як то взагалі не належав ні до кого. Виявив її те, чого дотепер ще нікому не сказав — позволив її заглянути у найглубші закутки свого мягкого та чулого серця.

На очах дівчини блиснули сльози — пригадала собі помершу матір, Єлену... і стискаючи Робертову руку підняла очи на нього, на того, що мав тепер заступити цілу її родину... Аж коли вже стало скрізь тихо в обозі то й вони підняли ся, щоб троха випочати перед невигодами дальшої подорожі. Коли Блюм ще раз її обняв, щоб поцілувати, вона обі руки закинула йому на шию і жалісно промовила:

— Ах, Роберте, так якось мені страшно. Здаєть ся мені, що ніяк не зможу заснути після сього.

— Чого-ж так, моя дороженька? Чи не чуєш ся щасливою. Що непокоїть твоє серденько? — спитав.

— Не знаю того, Роберте, не можу зрозуміти причини тої тривоги...

А він цілував її раз-по-раз, аж вкінці усміхаючись вона глянула на нього, встидаючись своїх дитячих страхів. Ще раз кріпко він притиснув її до своїх грудий — тяжко було й йому оставляти її самою — після чого вона вирвалася з його обнять і сховала ся в шатрі. Блюм стояв ще довшу хвилю, вдивившись в те місце, куди вона втікла, потім зітхнув глибоко... Як-же щасливим почував він себе... Опанілий своїм щастем, він подав ся до свого шатра. Але і у сні ще думав про свою кохану та зі щасливою усмішкою тихенько шептав її ім'я.

Незнакомий і стара Уша сиділи досить довго побіч себе і шепотіли щось, але видно стара не згоджувала ся на його пропозиція.

— Ні, ні — пане — се не для старої Уші — сказала, коли він вже замовк — здобуте тої дівчини є получене з великою небезпекою. Чому-ж се якраз та дівчина має бути? Самі чейже кажете, що вона не така то дуже красивиця — радше згодіть ся на другу, котру легше дістати. Пройдіть ся кусок дороги зі мною, покажу вам другу, що певно вам подобається.

То сказавши, підняла ся і кивнула на тамтого, щоб йшов за ньою. Незнакомий підняв ся з гнівом, йому не подобала ся стара, й хотів зараз відійти, але Уша його не пустила.

— Ходіть туди, пане — шепотом промовила, коли станули перед шатром — гляньте в той бік, туди під дерево. Бачите ось ту дівчину коло того вогнища, що то бавить ся з хлопцем. О, вона є хороша і свіжа, думаю що повинна подобати ся вам. Се Анїта — весела, свіжа дівчина, з чорними очима. А має стрункий, гарний стан. Всім хоче ся приподобати, то-ж часто мие ся. Вона скоро піде з вами, без надумування!

Погляд незнакомого побіг у вказаному напрямку. Поглянув бистро і як знаток все важив, а в кінці сказав:

— Гм, зла не є, свіжа і молода, се правда, але щоб була дійсно гарною, того сказати не можу; лице зовсім буденне, а я-б хотів щось незвичайного.

В ту-ж хвилю дали ся чути голосні оклики. Цигани

й циганки, що сиділи кругом стніск, повставали і бігли всі з ознаками радості проти наближаючих ся циганів, передом яких їхав Блюм з Ільоною.

Також Уша та незнакомий звернули свої очі в ту сторону і підійшли троха вперед, щоб ліпше побачити приїжджаючих. Нараз незнакомий скрикнув зі здивованя.

— Хай то громи бють, се гарна дівчина, ся незвичайно гарна! Уша — що се за дівчина? Звідки тут у вас взяла ся біла дівчина?

— Де, пане — про котру думаєте?

— Ся, струнка білявка, коло того високого молодця — не бачиш її? Прекрасне сотворіне — молода, ніжна, гарна — ах, хай то громи бють, се знаменитий кусок!

Уша поглянула у вказаному напрямі, тепер потрясла з гнівом головою.

— О, сьвої не дістанете!

— Чому ні, се одинока, що мені подобаєть ся, а щось такого я здавна вже шукаю. Чому-ж би то я не мав її дістати?

— Вона зовсім не належить до нас! Се дівчина того молодця, що стоїть коло ньої, і не піде з вами, се пустий ваш труд!

Очі незнакомого блиснули живо, наче зачарований проводив очима прекрасну дівчину.

— Не можу її дістати? — сказав. — Чому-ж би ні? Мусиш її до мене привести, Уша, мусиш, ту дівчину я маю дістати!

Стара покрутила головою.

— Возьміть, пане, Анїту — се жива дівчина, ліпше подобаєть ся, чим та білявка!

— Не верзи дурниць, Уша — не розумієш сього! Тепер дякую тобі за обі попередні. Коли не зможу дістати тої білявки, то на нїщо здадуть ся наші переговори.

Стара заворушила ся. Несупокійним поглядом поведла по обозі, відтак нервово затерла руки.

— Се неможливе, пане — кликнула — сеї вам дати не можу, сю вибийте собі з голови!

Незнакомий з гнівом прикусив уста, лице його захмарило ся а очі все бігли в сторону Ільони.

— Но, Уша, рішай ся — сказав ще раз, збираючись до відходу — приведеш мені білявку?

— Не можу, пане — радо я-б зробила все — але сим разом мушу відмовитись.

— Га, то мені дуже прикро, сим разом не зробимо ніякого інтересу. Я-б тобі добре заплатив за сю, дійсно, ти-б ніколи сього не пожалувала.

Лице старої скорчило ся, а коли побачила, що він справді хоче відійти, скоро промовила:

— Кілько ви-б дали за сю дівчину?

— Радо дам хочби й двіста лірів!

Стара затремтіла, в очах блиснула жадоба.

— Двіста лірів — гм, я-б рада їх заробити! — муркотіла — але ні, ні пане — не можу на се зважити ся. Колиб се викрило ся, коханок тої білявки вбив би мене!

Незнакомий вже ледво міг панувати над своєю нетерпеливістю.

— Не викриєть ся, коли зручно забереш ся до сього. Треба підступом або силою вивести її звідси. Ільго, твій син, тобі допоможе.

— Але — але — коли б нас зловили — булоб нещасте! — муркотіла стара, боязливо з під лоба споглядаючи. Та тут жажда гроший побідила трусливість.

— Дайте мені, пане, двіста пятьдесять лірів, се не є багато, подумайте лиш, пане, чей-же мушу хоч частину дати Ільгови!

Очи незнакомого зраділи.

— Гм, се много, але дістанеш, коли ти або твій син приведете мені її своєї ночі до червоної хати, а я сейчас відведу її дальше. Отже згода — можу числити на тебе?

Стара все ще отягалась. Боязливо глянула на мінняйла душ і пошкробала ся в голову.

— Йдїть вже — сказала нараз. — Міг би ще хто підслухати, а довга наша розмова може викликати підозріне.

— Ждїть в червоній хаті, за три годині може вдасть ся мені її туди привести.

Незнакомий кивнув головою, на позір то рівнодушно, але тільки з трудом скриваючи свою радість.

Сказав ще кілька слів, опісля з нехотя кинув її срібний гріш, немов то в дарунок і підійшов до свого коня.

Стара, тріваюжно розглянувшись кругом, сховала ся в шатрі. За хвилю вже перешептувала ся із своїм сином.

Минула може година від хвилі, коли Блюм розлучився з Ільоною.

Огніска вже давно попригасали і загальна тишина царила в обозі. Місяць розливав своє срібне світло скрізь по цій долині, зарисовуючи на землі тіні шатер.

Здавалося, що все сповите глибоким сном.

Але що то за дивні постаті висувались із одного шатра і мов тіні пробігають через обозовишко? Ось, не стало їх. Але ні — он там на землі, немов коти, на чвораках підкрадаються ближше — від часу до часу спиняються і наслухують.

Далеко оточують шатра — з їх грудий ніякого голосу не чути.

Одна з тих постатей се мущина, друга жінка — поволи наближаються до шатра, де спить Ільона. Там знова спинилися, оглядаються кругом, чи кого де не видно. Пошепотіли щось тихо і увійшли в шатро.

При вході відхилили полотно, так щоб місячне світло в глуб шатра дісталося і освітило лице сплячої дівчини.

Розпущене, довге, біляве волосся, розіллялося по раменах і грудях, рожеві уста легко розхилились, а на ангельському личку відбився вираз внутрішнього супокою.

Навіть стара циганка пристанула здивована, бо шляхотна й невинна краса дівоча викликала в ній глибоке враження. Дперва, коли той другий дав їй знак, вона скоро наблизила до сплячої.

У ній в руках була губка, напущена усипляючим пліном, вона притулила її до носа Ільони і пильно слідила її віддих. По хвилі піднялася і промовила до того другого:

— Вже спить й не пробудить ся! — накрила дівчину темною хусткою, а хлопець підняв її до гори.

— Ходи, ходи, Ільго! — мусимо поспішати! — шепотом промовила стара і вийшла з шатра. Спішним ходом завернули в бік і скрили ся межі деревами.

Коли се якось пес брехнув, один з циганів піднявся в гору — видалося йому, що чує чийсь віддаляючий ся хід. Отворив заспані очі і глянув кругом — однак ніщо підозрілого не закріпивши, положився і спав далше.

Скрізь в обозі тишина — все спить солодким сном. На лиці Роберта показала ся щаслива усмішка, а його уста шепотять крізь сон: Ільона!

РОЗДІЛ XXXVIII.

В ГАРДЕРОБІ АРТИСТКИ.

Кілька днів після того як барон Редерн слідив циркову амазонку, він ходив немов у сні.

Ніякого вечера не бракувало його в ложі, але взагалі держав ся подальше від своїх товаришів, а навіть заклад межи Вайтлендом і бароном Альфонсом ні троха його не займав.

Виділи його часто коло цирку, навіть пізно в ніч після продукцій, а ніхто не міг собі витолкувати того, за чим він там якраз шукає. Його пристрасть до прекрасної донни Делетті не була вже нікому тайною, і скрізь насміхали ся з нього, хоч кождий був цікавий, чи виграє він свій заклад.

Редерн прямував до ціли після добре обдуманого пляну. Порозумів ся з деким з циркової обслуги та за грошеві дарунки дізнавав ся від них про неодно, що стало йому у великій пригоді.

Коли дізнав ся, що донна все замикає гардеробу, що нікого не кличе до помочі при зміні строїв та нікого не впускає до середини — дивні здогади уложили ся в голові молодого поручника.

Як би не було, артистка мусіла мати якусь особлившу причину до того, щоб ніхто не мішав ся в її справи, а найбільше її певно ходило о те, щоб не дати себе нікому пізнати.

Такі думки його не все займали і він остаточно набрав переконання, що донна якимсь чином змінює свій зовнішній вигляд так, що її не в силі пізнати. Се він мусить конче розслідити, а може бути, що тоді зразу розв'яже загадку.

Чим більше його думки були заняті тайною артистки, а тим самим її особою, тим більше змагала ся його

пристрасть до ньої, а Долетті не моглаб була красшого способу знайти на се, щоб його в свої сїти зловити, як сей, розумієсь, колиб то її о се дійсно ходило.

Се нещасне розгорячковање його мучило і прямо спати йому не давало, а мимо всяких зусиль, він ні на один ступінь не наближив ся до своєї ціли, себто до вияснення тайни.

Одної днини, коли його розпука доходила до крайности, рішив він насильно скінчити свою непевність.

Так далше бути не може! Самий відчував, що сим осмішував себе в очах товаришів, а також і від циркової обслуги не раз вже наразив ся на прикрі насміхи. Тому рішив вже раз перевести свій плян в діло.

Відбув довшу розмову з одним з циркових слуг, котрому втиснув в лапу золотий гріш, і сей приобіцяв в часі представлення отворити йому гардеробу артистки і його там заховати, щоб десь то скритий між річами міг слїдити донну Делетті.

Підхоочений сим Редерн пішов до дому, радіючи, що аж тепер дійде до своєї ціли.

Години до вечера здавали ся йому вічністю. Немов в горячці ходив несупокійно по кімнаті — всі його думки були заняті тим, що його жде вечером. Ось стало темніти. Вже пів години перед початком представлення барон встачив ся коло цирку, закутаний у свій довгий плащ і ждав аж слуга дасть йому умовлений знак. Через той час укладав собі що і як має робити. Коли в гардеробі спостереже щонебудь такого, що відкриє заслону тайни, якою окружена артистка, рішив, зараз після виступу вкисити у ньої хвилю розмови, сказати її, що знає її тайну і зложити її своє серце в офіру. Може не відкажеть ся стати бароновою Редерн, особливо, коли буде мав її в своїх руках — а коли стане його жінкою, тоді його горяча любов напевно розбудить у ньої взаїмну любов.

Радїв в почутю своєї побіди! Ні на хвилину не припуслав, щоб його намір не повів ся.

— — — — —
Представленє розпочало ся, а тоді слуга кивнув потайки на нього, щоб йшов за ним.

Серце молодого барона товкло ся сильно — ось зближала ся здавна мріями леліяна хвиля. Бічним входом

дійшли до гардерсби донни, а коли слуга її отворив, приказав баронові скрити ся поза котарою, за котрою були заховані двері до другої кімнати, куди вона не заходила.

Там станув Редерн, добре закритий, а слуга вийшов. Барон дусив в собі віддих — дивне почуванє ним заводило. Перфума, яку чув колись від донни і тепер скоботала його в ніс — се та сама перфума, що вдарила його колись також у Єлени, дочки князя.

Звільна повів поглядом по малій кімнаті, де був скрізь великий непорядок. На столі лежала троїстина, з боку на кріслі побачив трикоти і другі части жіночого убраня, на підпозі ручавички і хустину.

Обняло його дивне, йому самому незрозуміле почуванє. Здавало ся йому, що якийсь внутрішній голос кличе до нього: „Втікай, поки ще не є запізно — опісля жалуватимеш!”

А однак він оістав — очима вплив ся в двері, котрими мала увійти його улюблена. Вижиданє витиснуло йому піт на чоло.

В тім — серце перестало йому битись — в проході почув жіночий хід. Так, так — се вона, вона наближаєть ся до гардероби.

Тепер отворила двері. Поки ще переступила поріг оглянула ся і притишеним голосом дала якийсь приказ послугачеві. Опісля увійшла до середини, замкнувши двері за собою, які ще опісля заложила зелізною засувою, з середини.

Глянула кругом, потім наближила ся до стола і підкрутила світло лампи. Редерн похилив ся вперед, відхилив троха котару і придивляв ся її.

З причини пантоміни, що мала наступити при кінці представлення продукцію донни Делетті перенесено сьогодні більш на початок. Якраз тільки що закінчила свій виступ і зійшла зі сцени серед гучних оплесків зібраних гостей. Але на сьогодні її виступ ще не був скінчений. На горячі прохання директора вона рішила ся ще вдруге виступити перед пантоміною, а іменно в міісце „Королевої пантер”, що в послідній вже хвилі повідомила директора про свою хворобу і неможливість взяти участь в програмі того вечера.

